

Umowa przenosząca autorskie prawa majątkowe czy umowa licencyjna?

Nabywanie obiektów do zbiorów muzeum w drodze umowy darowizny czy sprzedaży nie powoduje automatycznego przejścia na muzeum autorskich praw majątkowych do utworów objętych tymi prawami. Zatem, aby zapewnić sobie możliwość korzystania z utworów w zakresie objętym ochroną prawem autorskim, muzeum musi zadbać o wyraźne zawarcie w umowie zapisów odnoszących się do nabycia tych praw. Oczywiście jest to możliwe tylko wówczas, jeśli umowa przenosząca własność obiektu zawierana jest z dysponentem praw autorskich.

Dla ułatwienia poruszania się po trudnej problematyce praw autorskich, publikujemy na blogu dwa wzory umów darowizny, uzupełnione o zapisy właściwe dla dwóch typów umów prawno-autorskich: umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych i umowy o korzystanie z utworu (umowy licencyjnej). Poniżej postaramy się w skrócie wyjaśnić różnice (oraz podobieństwa) między tymi umowami.

Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych porównywana jest do umowy sprzedaży, ponieważ tak jak ona powoduje definitywne i zasadniczo nieodwołalne przejście praw na nabywcę w zakresie wymienionych w umowie pól eksploatacji (sposobów korzystania z utworów). Oznacza to, że nabywca praw (w naszym przypadku muzeum) staje się wyłącznym podmiotem uprawnionym do dysponowania utworem, w tym do udzielania licencji na rzecz innych podmiotów (instytucji, organizacji, firm komercyjnych, osób fizycznych). Dotychczasowy dysponent tych praw (którego dla uproszczenia nazywać będziemy dalej „Twórcą”) traci możliwość korzystania z utworu – choć jeśli jest on jego autorem, zachowuje nadal uprawnienia wynikające z osobistych praw autorskich, które są niezbywalne. Umowa przenosząca autorskie prawa majątkowe dla swej ważności wymaga formy pisemnej.

Natomiast istotą umowy licencyjnej jest uprawnienie licencjobiorcy do korzystania z utworu na wskazanych polach eksploatacji, z zachowaniem jednak tych praw przez twórcę (tę umowę można zatem porównywać do umowy najmu). Nie mając ostatecznego i trwałego charakteru umowy przenoszącej prawa, umowa licencyjna wygasa po upływie czasu jej trwania, a w przypadku umów zawartych na czas nieokreślony może zostać przez twórcę wypowiedziana. Do umowy tej odnoszą się także inne ograniczenia, które aktualizują się, jeśli strony nie zawrą odpowiednich postanowień w umowie. I tak jeśli w umowie licencyjnej nie znajdują się zapisy odnoszące się do czasu i zasięgu terytorialnego, licencja będzie obowiązywać jedynie przez okres 5 lat na terytorium państwa, w którym licencjobiorca ma swoją siedzibę. W braku odmiennych postanowień umowa ta nie będzie upoważniać licencjobiorcy do udzielania dalszych licencji, a więc do przenoszenia na osoby trzecie przyznanych licencjobiorcy uprawnień.

Umowa licencyjna, w odróżnieniu od umowy przenoszącej autorskie prawa majątkowe, może zostać zawarta z kilkoma podmiotami w odniesieniu do tych samych pól eksploatacji (Twórca może udzielić kilku licencji obejmujących ten sam zakres). W takim przypadku uprawnionymi do korzystania z utworu będą zarówno licencjodawca, jak i każdy z licencjobiorców. Nie dotyczy to sytuacji, w których udzielona została licencja o charakterze wyłącznym, przyznająca uprawnienia do eksploataowania utworu w określonym zakresie tylko jednemu podmiotowi. Wyłączność licencji musi zostać wyraźnie zaznaczona

w umowie (w innym przypadku umowa będzie traktowana jako umowa niewyłączna). I o ile umowa licencyjna może zostać zawarta w dowolnej formie, także ustnej, o tyle dla ważności licencji wyłącznej wymagana jest forma pisemna (tak jak przy przeniesieniu autorskich praw majątkowych).

Zarówno w przypadku umowy przenoszącej prawa, jak i umowy licencyjnej Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia, jeśli z umów tych nie wynika wprost, że przeniesienie autorskich praw majątkowych lub udzielenie licencji nastąpiło nieodpłatnie. Nabywca nie jest ponadto upoważniony do wykonywania zależnych praw autorskich, jeśli nie zostanie to wyraźnie wskazane w umowie.

To, która umowa znajdzie zastosowanie w konkretnej sytuacji nabywania do zbiorów muzeum obiektów objętych majątkowymi prawami autorskimi, zależy od okoliczności, woli stron i wyważenia wzajemnych interesów. Pomimo, iż przy odpowiedniej redakcji tych umów, mogą one pokrywać się w zakresie przyznanych pól eksploatacji, braku ograniczeń czasowych czy terytorialnych oraz możliwości udzielania sublicencji i zezwalania na wykonywanie praw zależnych, warto jednak pamiętać, że umowa licencyjna może zostać przez Twórcę (bądź jego następców prawnych) wypowiedziana, nawet jeśli zostanie ona zawarta na czas nieoznaczony. Nie daje więc ona pełnej gwarancji nieograniczonego czasowo korzystania w utworów, co może mieć znaczenie np. w przypadku wieloletnich projektów podejmowanych przez muzeum.

W pewnych sytuacjach umowa licencyjna wydaje się jednak właściwsza z uwagi np. na charakter samego utworu. Tak jest m.in. w przypadku utworów wytworzonych lub potencjalnie mogących powstać w kilku egzemplarzach, z których każdy posiada charakter oryginału: odbitek fotograficznych czy graficznych wydanych w edycji, seryjnie produkowanych przedmiotów rzemiosła artystycznego bądź obiektów powstałych pierwotnie w formie cyfrowej (*digital born*). Przeniesienie autorskich praw majątkowych na nabywcę jednego z egzemplarzy utworu spowodowałoby, że twórca nie mógłby upoważniać do korzystania z utworu pozostałych nabywców. Z tego względu w takich sytuacjach właściwsza wydaje się umowa licencji niewyłącznej (chyba że przyznanie praw jednemu podmiotowi będzie celowym działaniem twórcy mającym na celu np. powierzenie mu zarządzania tymi prawami).

Warto dodać, że w sytuacji, w której twórca zdecyduje się na przeniesienie autorskich praw majątkowych do utworu na Muzeum, często stosowaną praktyką jest udzielenie na jego rzecz tzw. licencji zwrotnej, która upoważniać go będzie do używania utworu np. dla celów dokumentowania czy promowania własnej twórczości.

Decydując się na wybór jednej z umów trzeba pamiętać, że jeśli w danej sytuacji powstaną wątpliwości co do charakteru umowy (brak będzie w umowie wyraźnego postanowienia o przeniesieniu praw), umowa ta będzie uznana za umowę licencyjną.